

Ayuntamiento de Madrid

NOSTRE GRABAT

Gracias á la amabilitat de nostre amich Sr. Miró, director propietari de la acreditada revista *L' avens*, podem oferir avuy lo retrato del llorejat poeta D. Francesch Pelay Briz, que haurán vist nostres lectors en la primera plana.

Lo publiquem ab doble gust, porque aixis coincideix sa publicació ab la del primer article que formarà en nostre setmanari la biografia de un dels mes entusiasmas catalanistas contemporanis.

D. FRANCESCH PELAY Y BRIZ

I.

Los rios provenen de las fonts que 'ls alimentan: baix aquest concepte, no hi ha dubte que, tant al meys com los artistes que han contribuït al enaltiment del Teatro Catalá, mereixen ocupar lloch principalíssim en nostra publicació los poetas y autors dramátichs que han sigut font ú origen de son naixement y actual esplendor.

Responent, donchs, á aquest acte de justicia, publiquem avuy la biografia del celebrat poeta y autor dramátich que ploran las lletras catalanas, y que més ha de plorar encara 'l nostre Teatro regional, si, com ensenyarán las següents ratllas, atenem á lo que había treballat y pensaba treballar l' autor genial que la mort va robarnos per dol de la nostra benvolguda terra.

Aixó dit, anem ara á entrar de plé en lo nostre objecte.

En Francesch Pelay y Briz nasqué no podem dir ficsament quin dels días del mes de Septembre del any 1839.

Sent petit va quedar sense pare, y la seva afligida mare, que no tenia altre fill, va estar tan cuidadosa d' ell, que á la més petita contrarietat temia perdre 'l també.

Aixis se compren que á conseqüencia d' una grave malaltia que 'l jove Briz va sufrir y seguint los consells d' entesos facultatius, aquella bona mare li privés de anar mes á l' aula, fins veyent que podria malograr-se una carrera que, atenent á las notas brillants que en sos estudis ja lo jove Francesch hi havia obtingut, podia ser molt profitosa y de lluhiment per' ell.

Pero al jove malalt no li va dóldrer pas la resolució de la que tant vetllaba per sa salut, porque aixis va poguer-se entregar ab tota llibertat á sas aficions poéticas.

Va comensar á traduhir del grèch, del francés y del provençal.

Jove encara, publicaba ja un periódich ab folletins, una novela basada en la obreta *Norma*, de Romani, un follet y articles de polémica; donant

tambe á llum escrits en castella qu' eran celebrats per la correcció de son llenguatge, alabats per los inteligents y solicitats per los editors; no taltantne alguns que li oferian lo qu' ell demanés per aquets traballs.

Pero en Briz, catalanista de cor, precisament quant va véurer que se li obria un porvenir de flors, va volguer que la gloria que alcansés fós en honra de Catalunya; va resóldrer no escriurer més en la llengua oficial d' Espanya, y va cumplirho tant bé, que fins son testament, fet en lo llit de mort, fou dictat y es escrit en catalá.

En Pelay Briz va ser quí va aixecar en Cataluña la bandera del regionalisme: ell va desenterrar aqueixa idea, y ab la seva gran fe y ab lo seu poderós talent d' escriptor va lograr ferla revíurer.

Lo *Calendari catalá* y la revista *Lo Gay saber* ne donan prova. Ell va empéndrers l' obligació de fer tals publicacions ab una constancia tan ferma, que, á pesar de la falta de salut que 'l retenia anys enters dintre sa casa, ab cartas adquiria lo concurs d' autors de nota; ab treball incansable, correctia y arreglaba los escrits dels inexperts, y ajuntanthi articles y composicions de sa inspirada forsa poética, donaba á llum duas publicacions de molt bon gust y varietat, que contribuïan á fer una generació literaria á la que no han restat gayres hereus.

Aixó no li privaba de publicar altres llibres, d' escriurer pe 'l teatro y d' aspirar als premis dels certámens catalanistas, ahont va guanyarne moltíssims en diferents anys, haventne obtingut en los Jochs Florals 4 dels ordinaris y molts accessits.

Fou proclamat Mestre en Gay saber lo dia 2 de Maig de 1869, y nombrat President del Consistori de 1875.

Son talent va crearli envejiosos, y aqueixa enveja va fer que no 's realisés la projectada fusió del *Felibrige* provensal ab la literatura catalana, qu' era 'l somni daurat de 'n Frederich Mistral.

D' entre los pensaments de Pelay y Briz, lo que podem considerar com capital, segons opinió d' un de sos amichs més íntims, era lo de guiar lo Catalanisme per los camins de la fé que va sostenir la virilitat de la nostra rassa, y lo de volguer unir á tots aquells que, sentint amor gran per nostra patria, s' aborreixen, no obstant, per causas particulars ó per tenir diversas opinions.

Era tanta la forsa de son ideal en favor de nostre país, que alguna vegada havia arribat á dir: «Per Catalunya fins estich disposat á que 'm maleheixi la posteritat.»

Briz va ser actiu en alt grau y en extrém desinteressat: tenia 'l catalanisme com un sacerdot. Per dedicarshi va gastar diners, rebutjar beneficis y perjudicar la seva salut.

No va entrar á formar part de la Academia de Bonas Lletres, porque usaba com oficial la llengua castellana, y després de contribuir á la formació de la Academia de nostra llengua, declinaba l' honor de serne membre, á pesar de que hi tenia casi

dret propi, per ser mestre en Gay saber.

A més de tot lo molt y bo que va publicar, té obras inéditas de molt variats gèneros que no pot presentar cap més de nostres poetes. Totes són de mèrit superior, tantshi lo poema *La Orientada*, que serà sempre un títol gloriós pera la literatura catalana.

L'excés de treball, los desenganys y altrás penas, y l'afecció níviosa que patia, li van causar la pèrdua dels sentits de l'olor y del gust. Son organisme anaba arruïnantse; pero conservaba potenta sempre la seva privilegiada intel·ligència: á tal punt, que en sos últims dies sostenia conversacions literàries ab son metje y amich lo Dr. Montserrat y Archs, y s'esforçava en minvar la pena que per son trist estat sentian quants l'estimaban.

¡Pobre Briz! A sos dolors morals y físichs, va ajuntarshi la pèrdua, per ell dolorosíssima, de la vista, que no li permetia escriure ni distingir casi los objectes. A aixó va succehirhi una dolencia que degeneraba en deixatament de la sanch. Agravantse per graus, va rebré ab lo fervor del bon cristià los consols y Sagraments de la Religió, passant á mellor vida lo dia 15 de Juliol de 1889.

¡Descansi en pau!

Pera completar aquet sencill article, donem á continuació nota de las mes notables obras que fóren fruyt de son preclar talent:

La roja, aplech de poesías.—*Cansons de la terra*, tradicions populars.—*Lo Gay Saber*, periódich sustentat molts anys.—*Las set baladas*, aplech de poesías.—*La creu de plata*, drama en tres actes.—*Bach de Roda*, drama en quatre actes.—*Las malas lenguas*, comedia en tres actes.—*La fals*, drama d'ell y Soler.—*Mireio*, traducció en vers de Mistral.—*La Orientada*, poema épich en molts cants.—*Cap de ferro*, romans històrichs.—*Lo Comte Floris*, drama en tres actes.—*L'agulla*, drama en tres actes.

Moltas altrás producció podriam citar, que no acuden ara á nostra memoria; totes inspiradas, totes plenas de la fibra que alentaba á en Briz sempre en pos de la ventura y l'esdevindre gloriós de nostra Catalunya.

Lo comte Floris y *L'agulla* son los dos dramas inédits que avans de morir encarregá que terminés son company de mestratje en Gay saber, don Frederich Soler.

Y com que 'ns restan móits mérits y glorias que retreure al distingidíssim escriptor que plora nostra pàtria, terminém avuy prometent per los següents números la continuació del just tribut que ab aquestas lletres creyém pagar al honorable poeta.

P.

HISTORIA

DEL TEATRO CATALÁ

Continuació.

IV.

Lo lector, en vista de lo que portem dit en los

anteriors capítols, podria preveure que en lo que ara comensem donariam ja noticias que indiquessin clarament la existencia real y espléndida d'un teatro propi y verdaderament regional. Pero hi ha que considerar que, aixis com per uua part, lo temps havia anat introduhint cert gust y especial afició á las farsas y representacions, per altre cantó diverses circumstancias concorreghen á estancar lo progrés en tot quant tingués relativa forsa pera l'adelanto dels espectacles publichs teatrals en nostre idioma.

Pera tenir teatro formal, sério, digne y propiament catalá, hauria estat indispensable contar en primer lloch ab autors, ab actors y ab públich, com principals elements que son pera sostenir la institució. Donchs be: ja hem vist que 'ls autors eran en número reduhit: los artistes que dediquessin allavors son talent al treball escénich eran menos encara en Catalunya, perque ser catalá y comediant no lligaba ab lo caràcter de nostres antepasats: eran dos qualitats antitecas que 's repelian y que, per consegüent, á semblansa de lo que fan l'aigua y l'oli, no podian barrejarse.

A mes de que los artistes de teatro sufrían en aquells sigles lo desdeny de las altrás classes de la societat, y aquells que venian á treballar en lo teatro de la capital de Catalunya, que va ser inaugurat durant l'any 1579, eran castellans ó d'altrás provincias d'Espanya.

Ab poch escriptors dramàtics y ab menos cómichs qu'autors, se sostenian solsament las farsas y 'ls entremesos que 's representaban en los carrers y plassas, ó que s'organisaban en algunas solemnitats, com, per exemple, lo que 's va combinar ab especial aparato y va ser representat en l'antic portal de S. Antoni de nostra Barcelona ab motiu de la arribada de la reyna Isabel, esposa de Fernando II.

A continuació, pera donarne idea, copiem un fragment d'un dels parlaments que la donzella que hi tenia part principal en tal entremés fent de Santa Eulària, va dirigir á aquella excelsa senyora:

«Puis ha dispost la magestat divina
visitar vos esta ciutat famosa,
vullan mirar, senyora virtuosa,
los mals que tant la portan á ruhina.
Jo le-us coman fins assí conservada
per mi que só mártir d'ella patrona
esper 'n Déu la vostra Barcelona
en un moment per vos será tornada
vivificada
é prosperada.

Mes congitau, reyna tan senyalada,
dar-ne rahó á Déu qui-us á criada.»

Pero no era aixó sol. Hi havia obstacles d'altra mena: la opinió de molts sabis y personas doctas y d'influencia en las esferas del govern, y bon número de disposicions reals que de vegadas arribaban fins á no permétre las representacions, váren ser dos causas no despreciables que, ajuntadas ab

las ja referidas com á mes principals, várem influir d' un modo molt poderós á que no prosperés com tal volta hauria prosperat lo teatro de nostra terra.

Ab tot y aixó, com á pesar dels téolechs y moralistas, la idea de la excelencia de las diversions teatrals típicas havia penetrat ja en lo sentiment de nostre poble; com la literatura dramática comensaba ja á ser cultivada, probada quedaba en Catalunya la existencia, mes ó menos perfecta, de son teatro.

Bona prova son d' aixó la tragedia *La batalla de Lepant*, deguda á tray Anton Pi y l' altra tragedia *Lo setge de Perpinyá*, de Francesch Sotorras. Las duas son del sigle XVI y la primera consta per testimoni de varios autors, que va ser ben aplaudida.

A mida que 'ls anys passaban, la literatura provincial aumentaba en produccions destinadas al teatro. Aixis veyem que en lo temps del celebrat Rector de Vallfogona mossen Vicens Garcia y del poeta Fontanella, se coneixen, del primer *La gloriosa Verge y Martir Santa Bárbara*, y del segon un poema nomenat *Lo dessengany* y una obra pastoral que 's titula: *Amor, finesa y porfia*.

Tambe era ja conegut lo poeta Pere Anton Bernat per son drama *La conquista de Mallorca*; y aixis mateix pot assegurar-se l' existencia d' una comedia trágica referent á l' assalt de Montjuich y la entrada del Marqués de Velez á Catalunya; lo qual pot deixar ben consensut á tothom de que ja en 1641 s' escribian obras de las calificadas com apropiats ó de circumstancias.

En nostre antich teatro de Barcelona s' hi havian representat dramas sacros y comedias escrites en nostra parla, de lo qual bo es ferne mérit y no deixarho passar sense que consti, perque son cosas que venen á confirmar de quina manera ha anat la marxa dels assumptos teatrals en nostre Principat.

Lo que no s' hi observa en las obras de que parlem, es un sello distintiu y típic, perque dominaba y ho absorvia tot en aquells sigles lo que pertanyia á la escena castellana.

Mes aixó no importa: posada en marxa, no era ja fácil fer que deixés de ser la institució que, com veyem, havia adelantat visiblement, perque del temple havia penetrat en las moradas régias; d' aquí, en los palaus y castells; luego se 'n apoderá la classe popular, y com conseqüencia natural, vá arribarse al punt de que, en los sigles de que parlem, no era ja tan sols en tablados provisionals hont se féyan las representacions, sino que fonamentantse bé lo teatro Catalá, havia pres possessió real —que tal pot dirse— del lloch que propiament li corresponia ocupar, aixó es, del temple del Art.

(Se continuará.)

ENTREACTES

** Ab lo títol de «Esbrunch als critichs», hem rebut per correu una poesia contenint conceptes molt

durs respecte al exercici de la critica en general y á la literaria en particular. Com nosaltres no tenim cúa de palla, puig en los números que portem publicats hem donat bona prova de nostra bona fé é imparcialitat, no vacilém en donarla á llum, fent una vegada més mérits de imparcial. Per altra part, no hem volgut privar á nostres lectors de saber la atrevida opinió que lo exercici de la difícil professió del crítich mereix al autor de a composició que publiquem á continuació:

ESBRUNCH ALS CRÍTICHS.

Quatre, amichs vells aplegats,
volent deixars' de política,
de lletras, d' arts y de critica
parlavan entussiasmats
y ab la major bona fé,
del cassino dins la sala,
—sens fer d' eloqüencia gala—
mentres prenian café.

Pero hi havia al voltant,
en unas altras tauletes,
pintors, esculptors y poetas
que 'ls estavan escoltant.

Un dels quatre deya aixís:
—«Lo crítich es com l' abella:
com trau mel de la flor ella,
ell del art mostra l' encís.
Corretgeix al que va errat,
fa distingir l' or del coure...»—
¡Quina gresca aquí 's va moure!
Ni may qu' hagués enraonat.

Com un tró, per tot lo volt
un crit de protesta esclata.
—Qui diu aixó, es un sabata!
—Qui tal sosté, es un bunyoll!
—Mólts dels que critichs se fan,
haurian d' aprendre 'l *Naharro*.
—Que vájin á tirá un carro!
—Que vájin al botavant!
—La critica es un poder...
Senyors, deixen qu' enraoni,—
fa l' orador.

—Del dimoni
del infern ho deurá ser.
—Los critichs son los ennuchs
dintre un serrall d' hermosuras.
—Son casats sense criaturas.
—Son...

—Una colla de ruchs.
—Jo tinch resolt ferlos cántichs
pintant la seva tramoya.
—Ells van armar la boboya
del clássichs y dels romántichs.
—Al idealisme von fer
guerra ab lo naturalisme.
—Y ja som al vulgarisme.
—Que tira l' art al femer.
—¿Quin es lo crítich ab zel
qu' entenga bé la materia?
—¿Ahont es la critica sèria?
—Aném á buscarla al Cel.
—Un crítich me va obligar
á que li donés un' obra.
—Tal alaba, perque cobra.
—Fins alguns pér l' esmorsar.
—Van per tot arreu de franch.

—Sempre pidolan.
 —Com pobres.
 —Estisoran las grans obras.
 —Y encensan ídols de fanch.
 —Coronan las nulitats.
 —Subliman la extravagancia.
 —Oh! y ab la séva arrogancia
 deixan als bons enfonzats.
 —Per ells lo d' aquí es darrer.
 —Y en 'sent castellá ó de Fransa,
 lo crítich farà alabansa
 d' arts de retallar paper.
 —Ab autors pobres d' esprit
 fa algun lo següent conveni:
 «Digam sabi, y jo 't faig geni.»
 —¡Vaja, que aixó es divertit!»
 En mitj de tal confusió,
 lo vell corregut marxava.
 Va fer bé. ¿Qué se 'n acaba.
 de contradi' á la passió?

—¿Qu' es un crítich fins aquí?—
 potsér hi haurá algú que 'm diga.
 Y responch:—Com no hi faig lliga,
 ¡qué sé jo, pobre de mi!

PUNXETA.

REVISTAS DRAMÁTICAS

NOVETATS.—NI LA TÉVA NI LA MEVA, *comedia en 3 actes y en vers, original de C. Gumá.*

Ab menos públich de lo que donaba dret á esperar la popularitat del pseudónim ab que cubreix son nom lo conegut redactor de «La Esquella de la Torratxa», se representá la nit del día 5 del present en lo teatro Catalá de Novetats, la comedia en 3 actes *Ni la téva ni la meva*.

Coneixíam al Sr. Gumá per la publicació de sos quaderns de versos y per alguna obreta de teatro, y tal coneixement nos bastaba pera créurer que la nova comedia seria de segur una humorada; sens altre fi que lo de fer riurer al públich.

A dir la veritat, nos encaminárem á Novetats ben disposats en pró de la obra que debía estrenarse aquella nit, puig després dels cuadros epiléptichs de *La Boja* nos venia bé descansar presenciando alguna graciositat. Mes eixiren fallits nos tres bons desitjos. Hem comensat dihent que crèyam assistir á la representació de una humorada, pero opinabam que no sería aquesta de tant mal gust com *Ni la téva ni la meva*.

En efecte: comensa aquesta producció per tenir un argument fluix y estirat. Tot lo mès, hi ha pasta pera un sainete y son autor nos ho fá empassar en tres embrollats actes. Ademés, cap dels tipos que entran en acció es natural, ó millor dit, tots élls son falsos. Y no es pas que nosaltres no admetém lo convencionalisme en la escena, y més en obras de bon humor; pero de lo bellament convencional,

á tanta y tanta caricatura com l' autor posa en joch, vá una distancia inmensa.

Hi ha varias maneras de fer riurer; pero com lo género humorístich quant és de bona lley es dels menos fácils de manejar, hèus aquí l' obstacle en que vá estrellarse la ploma activa del Sr. Gumá.

Lo teatro no es lo periódich, y tal pot agradar al públich especial y numerós d' un setmanari, y no anar bè posat á las taulas. Opiném, donchs, que no s' aguantará en los cartells de Novetats la obra de que parlém.

Mirantla baix un altre punt de vista y desitjosos de fer justicia en tot lo que 'ns sia dable aplaudir, hem de dir que en aquesta comedia se nota la pasmosa facilitat que de versificador posseheix son autor. Fins creyém que si éll volia no li sería difícil al Sr. Gumá parlar ordinariament en vers, puig versifica ab naturalitat poch comú.

La llástima es que no 's dediqui á conrear bona literatura, fugint del vulgarisme que ressaltava en casi todas sas obras y particularment en la última.

Lo género humorístich portat á las taulas, dèu tenir per objecte recrear honestament al auditori, y las frases d' intenció, las que fan esclafir la rialla als llabis, deuen esser finas y no grosseras. No volém repetir aquí, per sa molta abundancia en la obra, los acudits de mal gust de que resulta plagada aquesta, puig empleariam un espay que no 'ns sobra.

L' acció de la comedia passa entre una familia rica, composta de marit, muller y una filla. A mès, tenen un nebot marino, lo qui está continuament viatjant; pero sosté d' amagát relacions amorosas ab sa cusineta per medi de postdatas en inglés, escritas en las cartas enviadas al seu oncle, lo qui no entén lo que diuhen y las dona á sa filla pera interpretarlas.

Lo matrimoni viu tant mal avingut, que basta dir una cosa lo marit, pera que la dona vulgui lo contrari y al revés, originantse d' aixó barallas continuas. La mare vol casar sa filla pera anar á viurer ab sòn gendre; pero lo marit s' hi nega decididament. Ella busca nuvi pera la noya y lo pare per sa part se 'n proporciona d' altre, y d' aquí s' originan escenas grotescas que alguna vegada fan riurer al espectador. La noya no vol á cap dels marits que li proporcionan y la cosa va enredantse, fins que á la fi arriba lo estimat de la filla, lo jove marino. Luego d' arribar demana casarse ab la cusina, y 'ls dos esposos no li diuhen sí ni nó, esperant á que un ó altre siga primer pera poguer fer la contra. La noya, que sap lo que pot suchsehir, s' adelanta y donant la mà al seu estimat, diu:

—«Ja que élls no respónen, ja ho dich jó: sí, cusinet, t' estimo y 'm vull casá ab tú.

—Ni la méva, ni la téva;—respón llavors la muller—ja que ella ho diu, que s' hi casi.»

Y despatxan á la fresca als promesos anteriors. Aixó és lo nús de la comedia.

En quant al modo com fou interpretada la obra

per los artistes que hi prengueren part, tots féren lo possible pera ajustar-se al respectiu personatge, essent lo Sr. Tutau lo qui vá acostarse més á fer un tipo acabat.

J. BRÚ.

ROMEA.—LA VOCACIÓ, comedia en tres actes, en prosa, composta ó arreglada per D. Alfred Moragas.

Aquesta producció, estrenada en lo teatro Rómea, ha donat lloch á controversias agenas á las qualitats literarias y escénicas de l'obra.

Hi apareixen en ella dos eclesiàstichs oposats en idees, resultant que 'l dels dos que las manifesta democráticas, es més digne que 'l que las professa neo-catòlicas fanáticas. Si 'l resultat fòs al revés, de segur que res haurían tingut que dirhi los que propalasi pestes de *La Vocació*; pero allavors, tal vegada haurían tingut que dirhi 'ls demòcratas, y no ho asseguram, perquè generalment aquestos no son intransigents com los que avuy se mostren resentits del argument de la comedia.

¿Es aquesta moral? Son objecte es abominar dels que sense vocació emprenen una carrera, y aixó es perfectament moral.

¿Es anti-religiosa? No: res se diu en ella en contra de la religió, ni de cap dels seus dogmas, ni de las sevas prácticas.

¿Es contraria als eclesiàstichs en general? Tampoch. Cap dels personatges de l'obra parla en detriment dels que exerceixen lo ministeri eclesiàstich, y molt méns de la classe.

¿Donchs á qué es deguda la controversia que ab motiu d' aquesta obra s' ha aixecat? Es deguda á lo que, molt acertadament, deya días enrera un periódich catòlich parlant d' un altra producció: á que s' ha ficat, per desgracia, la política en lo camp de la literatura.

Es possible, es verossímil que un eclesiàstich d' idees avansadas, obri mes rectament que un altre determinat, atrassat en idees. Si aixís li ha conviut al autor presentarlos, no hi sabem véurer per quin motiu ha d' ésser objecte de recriminacions.

Un personatge eclesiàstich, mentres no 's presenti ridiculísat, pot exhibirse en l'escena, com s' hi exhibeixen militars, advocats, notaris y totes las classes socials. Si se 'ns diu que á un capellá, per rahó del seu ministeri, los catòlichs deuen considerarlo mes respectuós, contestarém que per çò hem dit «mentres no 's presenti ridiculísat.» En cambi, no se exigeix aixó en un notari, en un metje, en un poeta, que moltes vegadas son objecte del ridicul demunt las taulas, y ni la susceptibilitat dels de la seva classe, ni la caritat catòlica tenen res que dirhi.

Aixís donchs, prescindirém nosaltres de la professió que l' autor dóna als personatges de *La vocació*, y considerarém l'obra mirant no més las sevas qualitats, no sense fer observar que, després de tot,

los dos antagonichs eclesiàstichs de la comedia al final d' ella quedan reconciliats.

No coneixem l'obra toscana ab la qual ha compost *La vocació* 'l senyor Moragas. Si aquella porta 'l maiteix titol, aquest no es propi. Millor podria titolarse *Sense vocació* ó *La falta de vocació*; perquè la vritat es que en la comedia que 'ns ocupa, cap personatge té vocació á la seva carrera. Lo seminarista no la té d' ésser capellá; mossen Baldomero ho es per necessitat, y mossen Jaume per conveniència.

En l'acte primer están ben delineadas totes las figuras de la comedia, debent mencionar especialment la del jove seminarista, que en curtas y pocas escenas se fá simpátich, perquè 's dóna á compendre que es víctima de la seva timidesa y de la seva sumissió á la voluntat dels seus pares. Es un bon primer acte, que resultaria encara mes acabat si en ell s' allangerissen algunas escenas que 's fan un xich massa llargas.

L'acte segon, no es de tan bon efecte com lo primer, contribuinthi no poch lo mateix que, si bé no en tanta escala, hem notat en lo primer. La comedia es realista y en aquest género hi ressaltá més que en lo romántich lo que en cada escena pertorba 'l curs de l'acció.

Lo tercer acte es lo millor de la comedia, essent en ell portada ab molta discreció l'interessanta escena entre mossen Jaume y mossen Baldomero, que está acabada ab un tacte esquisit.

Perqué 's compregui la bondat de l'obra, n'hi ha prou ab dir que, sense que en ella hi resultin efectes de final d'acte, cada un d'ells deixa ab interés fins á conéixer lo desenllás del argument.

En 'l últim acte, que com hem dit, es lo millor dels tres, trobém, en l'escena entre mossen Baldomero y 'l criat de la casa, molt llarch lo parlament d' aquest últim, no perquè tot lo que esplica no sigui de necessitat per preparar lo desenllás, sino perquè 'ns sembla que podria contarho ab méns paraulas, ó bé fent que 'l diálech sigués mes alternat entre 'ls dos personatjes.

Lo llenguatge es fácil en general, essent aixó de notar en un autor que, com lo senyor Moragas, té la costum d' escriure en castellá per haber passat las més llargas temporadas de sa carrera artística en Madrid y altras població de Castella.

Los actors se sortiren bé dels seus respectius papers, y siguéren cridats á las taulas al final de cada acte junt ab l' autor, lo qui siguié objecte d' especial aplaudiment al terminarse la representació, y á qui 'ns complahem en felicitar desde aquestas columnas.

U. D. O.

L' ART REALISTA

SONET

¡L' Art realista! Obcecació de moda;
del qui no sab crear, indigne excusa;

de lo real no es lo bell lo que may usa,
sino lo lleig, y encara ab llot ho broda.

Las estrellas, lo cel, las flors, la roda
inmensural del sol que al mon abrusa,
ho detesta com l' oliva, y, confusa,
la soubra vol que ab lo hórri s' acomoda.

Més prefereix del papalló á las alas
lo cuch que las sosté; més qu' hermosura
de perlas y or y seda y ricas galas,
ostentar cinich ab afany procura
femers, fanch y corral que pren per salas,
y aixó no es realisme, es podridura.

LO ROMANTICISME

SONET

La finestra ojival, lo raig de lluna;
del trovador la citara sonora;
la fé qu' encanta y l' amor que adora,
y 'ls estels reflectantse en la llacuna.

Tenir un sol sospir per gran fortuna;
morir ab goig per lo que, noble, honora;
y anar envers un ideal qu' anyora
somialt lo cor en mitj la foscó bruna.

Enaltir tot lo bell y lo qu' exalta
imperant sobre 'l vil materialisme,
follia es si 's vol; mes si ella salta

com áliga volant damunt l' abisme
fangós d' aqueix vil mon, dich ab veu alta:
—¡Benhaja qui 't creá, Romanticisme!

FERRER DE BROST

TRADUCTORS DRAMÀTICHS

No hem cregut may que 'l teatro sigui una es-
cola de costums, com alguns han volgut suposar.
Es lo teatro una diversió pública, ahont s' hi vá per
gosar, com á totas las diversions.

Lo que sí es lo teatro, lo mirall ahont s' hi re-
flectan las costums de l' época y nació en qué se
suposa l' argument de las produccions. Per aquest
motiu s' exigeix en los autors dramàtics l' estudi de
l' época de l' acció, quan la producció es d' época,
com se diu en lo llenguatge teatral ó las obras que
no son d' argument contemporani.

Per igual rahó, devem exigir en los mateixos
autors que no falsejin las costums contemporáneas
de la nació ó localitat del argument, quan aquest
se desenrotlla en los nostres temps.

Aixís es que 'ls traductors dramàtics fan molt
mal fet quan traduheixen una obra estrangera al peu
de la lletra, variant empró lo lloch de l' acció supo-
sant que passa en la nostra terra.

Si d' acás volen fer una traducció, que la fassin
exacta, sense variar del original lo lloch de la faula
dramática. D' altra manera presenten en Catalunya
—ja que de nosaltres parlem,—costums que no son
las nostras. Entre altres exemples d' aixó, podrém
citar lo d' un aplaudit autor català que tè basat l'

argument de una seva comedia, en altres conceptes
molt digna d' aplauso, en l' amenassa d' una presó
per dentes, cosa que no está en nostres lleys.

Si aquesta producció temps avenir arriba á mans
de algú que vulgui conèixer y estudiar nostras
actuals costums, tindrà d' ellas en aquest punt una
idea falsa.

Si 'l traductor vol suposar l' acció en Catalunya,
ha d' arreglar l' argument prescindint de lo que en
nosaltres es exòtic y substituirho per lo que 'ns
es natural.

Ara está molt en voga 'l teatro francés, y d' allí
's transportan moltes obras. Las costums francesas,
y sobre tot las de la capital de Fransa, son molt
diferentas de las nostras, y ho han de tenir molt
en compte los autors d' arreglos, per no presentar
falsitats en l' escena y per no llegarlas á la poste-
ritat, si es que l' obra hi passa per altras qualitats
que la 'n fassin digna.

Los que arreglan un' obra estrangera á un' altra
escena, han de conèixer molt bé l' idioma que tra-
duheixen, aquell en qué traduheixen, y las costums
d' un y altre país; y es per aixó que nosaltres tenim
en molta estima als autors que saben realisarho ab
lo tino necessari.

UN ESPECTADOR.

IESPLÍCAMHO!

Quant encara eram nins y ab ignorancia
que ni á coneixe 'ns dava 'l mal ni 'l bé,
abdos, dantnos las mans, cap á l' iglesia
anavam á resarne ab bona fé.

Ab temps nos fèrem grans: enamorada
quedáres tú del Christ d' aquell altar,
y jó, en lloch de seguir lo teu exemple,
ta imatge més que 'l Christ m' enamorà.

¿Com pot ser?... ¿Per qué dintre del cor meu
tinguéres mes poder que 'l mateix Deu?

J. ABRIL VIRGILI.

SALÒ DE DESCANS

Acabém de llegir en lo *Diari de Barcelona* que l' emi-
nent primer actor cómic y director del Teatro Català,
D. Lleó Fontova se trova malalt de bastanta gravetat.

La Redacció tota da nostre periódich sent vivament
la gravetat de la malaltia del Sr. Fontova y fa fervents
vots pera lograr que 's restablezca sa preuada salut,
fins que, millorada per complert, torni á ser honra y
gloria de nostra benvolguda escena.

No voldrà 'l cel privarnos d' un element de tanta
válua y esperém que en lo próxim número podrém ja

dar á nostres lectors la grata nova de la millora del primer de nostres artistes cómichs.

* * La companyia del teatre de Valls está fent una bona campanya y posa en escena algunes obras del repertori català. Entre las que ab més aplauso s'han representat baix la direcció del aplaudit galan D. Emili Graells, poden figurar en primer terme los dramas *Lo monjo negre* y *Batalla de reynas*.

* * S'ha presentat á la Empresa del teatre Català de Romea un drama bíblic, titolat: *Maria de Magdala* ó *La Magdalena*, del qual ja se n'ha donat lectura. Tenim entès que no trigarà en verificarse l'estreno.

CAVILACIONS

XARADAS

I

Un tres-dos de primavera
vaig dir á la bella Agnès:
—Te prima-segona-tres
lo meu cor, y tant primera
veritat, que si ton pare
ta tercera me vol quarta,
total meva, y vols casarte
ab mí, ja soch teu desd' ara.

II

Quan vaig anar á Total,
á dos quart-hu hont habitava
hi havia una noyeta
que dos pobre era tres quarta.

CELESTINO TORRENS Y CASALS.

LOGOGRIFO NUMÉRICH

1	2	3	4	5	6	7	8	9	Nom d' home, en dimiutiu.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	» » dona.
6	7	9	3	7	8	9	»	»	home »
2	6	1	8	5	6	»	»	»	dona.
1	5	3	2	6	»	»	»	»	»
5	4	7	3	»	»	»	»	»	home.
8	5	6	»	»	»	»	»	»	dona.
1	8	»	»	»	»	»	»	»	»
3	»	»	»	»	»	»	»	»	»

Soluciones á las cavilaciones del número passat.

Anagrama.—Colla, lloca, callo.

Mudansa.—Cara, cera, cura.

Geroglífich.—Com ués panyeros, més panyos.

CORRESPONDENCIA PARTICULAR

E. de Secalla: Canta poch bé.—J. M. Feliu: Per ara ho guardarem.—M. Grases: Veurém, veurém.—R. Bruna: No ha estat acertat en lo que envia.—J. Abril: Vosté en cambi ho ha estat molt. Envihi lo que ofereix: vosté no sols promet, sino que ja dona.—J. Llebaria: Alguna cosa hi anirà. Rosita Fita Bori: Lo geroglífich es petit, y 'l logogrifo, llarch.—Japet de l' Orga: Pot pagar al Sr. Tasso. Lo complaurém oer dossis, com l' homeopatia.—Inflabuto: Lo de vosté, ho volém torná á llegir.—Alqu' escriu ab llapis: fás-

siho ab tinta.—F. Torres: Busqui inspiració y un metro.—R. Ojeda: «Degradació» no es de l' indole que 'ns convé.—C. Torrens: La xarada no té gracia.—M. Solá: Avuy no hi cab res seu.—Joanet de la Barceloneta: Los seus geroglífichs s' endevinan tots sols.—F. A.: Aixó vol dir fa; mes lo de vosté no fa.—A. Nareclay: No li podém assegurar que 's publiqui: desde luego, lo sonet no.—Sr. Porta: Vosté, que avuy es l' últim, tánquila.

La correspondencia al Administrador, Aribau 93, 3.ª, 1.^a

Imprenta de Pere Ortega, carrer del Palau, 4.—Barcelona.

TELÓ D' ANUNCIS

CONSTRUCCIÓ DE TEATROS

SE RVEY COMPLERT Y BO PERA GUARDARROPIAS

Per informes y detalls, dirigir-se al fuster del carrer de Caspe, 73, al costat de la botiga de comestibles.

BARCELONA

LAS MELLORS MÁQUINAS DE CUSIR

son las de

SANTASUSANA

Carrer del Carme, 33.—BARCELONA

DIFERENTS MODELOS PERFECCIONATS
MÁQUINAS DE FER MITJA

VENTA Á PLASSOS Y AL COMPTAT
PREUS SENS COMPETENCIA

Taller pera adobar tota clase de máquinas.

ARXIU LÍRICH-DRAMÀTICH

DE

BONNIN GERMANS

COPISTERIA DE VERS Y MÚSICA

Se serveix per tot Espanya á preus baratos.

Carrer del Vidre, 2, 4.ª, Barcelona.

Despatx cada dia fins á las 10 del vespre.